

CONTORNO SOCIOLINGÜÍSTICO E SITUACIÓN LINGÜÍSTICA DO CENTRO

O IES “**Ramón Otero Pedrayo**” da Coruña é un centro urbano, de cidade, onde a actitude cara ao idioma galego non é, xeralmente, positiva. Isto inflúe na visión que o alumnado e as súas familias teñen respecto da nosa lingua, xa que para a maioría do noso alumnado o galego é unha lingua en desuso, de menor importancia e en moitos casos asociada ó medio rural ou pouco moderna.

No noso instituto atopamos un **alumnado** de procedencia social variada, pero maioritariamente dun ámbito socioeconómico medio-baixo. O feito de que o barrio experimente unha notable expansión pola súa ubicación na saída da cidade, leva asociado que un número importante do noso alumnado proveña de familias inmigrantes, fundamentalmente hispanoamericanos, e tamén de etnias minoritarias que viven en zonas limítrofes coa propia cidade e que están dentro da zona de influencia escolar do centro. Moitos deles acoden ao instituto en transporte público ou veñen acompañados dos seus pais. A estes hai que engadir todos aqueles que pertencen ao concello da Coruña mais que tampouco usan o galego de xeito cotián.

En vistas desta realidade será fundamental acadar actitudes positivas cara ao noso idioma. O noso **obxectivo primordial**, polo tanto, será que o noso alumnado e profesorado conviva coa lingua galega de xeito natural, no día a día do centro. Por iso toda actividade do centro debería xirar arredor da nosa lingua xa que fóra del vanse atopar cunha realidade monopolizada polo castelán, sexa na súa relación cos amigos ou en calquera outra actividade social que teña lugar nesta cidade.

Para acadar este obxectivo as actividades concretas que propoñemos deberán ser moi atractivas e inserirse na vida do centro de maneira natural. Evidentemente a colaboración do profesorado será imprescindible, así como do resto da comunidade educativa, porque se o alumnado non observa un compromiso cara á lingua por parte dos docentes, eles non cambiarán a súa actitude cara ao noso idioma.

En relación ao **profesorado** debemos dicir que a realidade do centro varía duns anos a outros xa que son frecuentes cada ano os cambios no grupo de docentes. Normalmente falamos dun número que se aproxima ós 40. Gran parte do profesorado ten destino definitivo no centro (uns accederon a través do proceso de adscrición funcional e outros por concurso de traslados), pero tamén hai un número importante de profesores desprazados, en expectativa de destino e interinos. A actitude lingüística cara á lingua galega dende os distintos departamentos é en xeral bastante positiva o que non significa que non se poida mellorar, mais o uso diario xa non é tan frecuente.

Os **país e as nais** son outro condicionante a ter moi en conta. Con eles deberemos desenvolver un traballo semellante ao que pretendemos levar a cabo co alumnado; para isto os seus proxenitores deberán aprezoar de maneira natural que a lingua galega é o vehículo fundamental de relación no centro. Pensamos que toda a comunicación cos país e nais, sexa oral ou escrita, debería realizarse en galego, sobre todo as titorías, por ser estas un medio moi directo de relación cos mesmos. A colaboración neste sentido do persoal docente tamén será importante, xa que eles, na meirande parte das ocasións, son os primeiros en entrar en contacto cos país e nais, e ese contacto debería ser sempre en galego.

Non debemos esquecer tampouco que no noso centro o número de alumnos e alumnas inmigrantes vai medrando ano a ano, o cal supón un elemento máis a ter en conta á hora de traballar. Haberá que transmitirles a idea de que a lingua propia é un idioma útil e que vai ser importante a súa aprendizaxe para unha futura vida laboral, xa que moitos escúdanse nas posibles exencións para non estudar esta materia e, polo tanto, para manterse á marxe do idioma tanto na vida escolar como nas súas relacións sociais.

Consideramos que a mellor maneira de promover a lingua galega é a de transmitir a idea dunha lingua de prestixio, de cultura e útil para calquera tipo de relación social. Polo tanto toda actividade cultural, extraescolar, etc. deberá realizarse en galego. Pensamos que é moi importante achegar ao centro a figuras do mundo das letras, das artes, do deporte, dos medios de comunicación, das novas tecnoloxías, ... que sexan atractivas para eles e que lles fagan ver que a nosa lingua non é só unha reliquia que malvive no mundo rural senón una lingua usada en todos os eidos da cultura: música, cinema, teatro, radio, televisión, redes sociais, publicidade, etc.

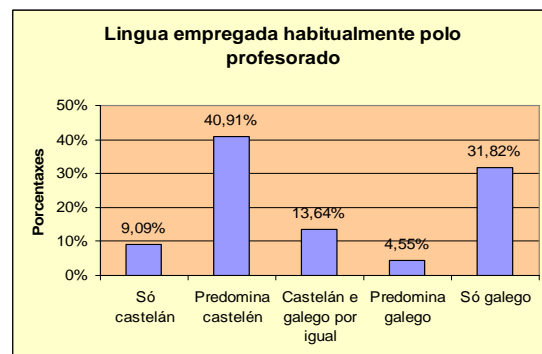
En relación a este último punto deberíamos ter en conta que a situación do centro favorece o contacto co mundo da cultura, xa que contamos con centros culturais de importancia moi próximos e que deberíamos aproveitar para acadar os obxectivos que buscamos. Para isto a relación con eles debe ser fluída, pero ademais dende a administración teríase que contribuír a que puidiesen derrubarse os obstáculos lingüísticos que ás veces se nos presentan. Dicimos isto porque na meirande parte das ocasións a lingua que se emprega nestes centros non é a galega, e polo tanto non axuda a mellorar a visión que os alumnos teñen da situación lingüística. As institucións e os guías destes centros, así como o profesorado, deberíamos ser modelo de normalización lingüística para o noso alumnado.

ENQUISA PROFESORADO

5.- *Que lingua empregas habitualmente?*

- 1.- Só castelán
- 2.- Predomina castelén
- 3.- Castelán e galego por igual
- 4.- Predomina galego
- 5.- Só galego

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	2	2	9,09%
2	9	18	40,91%
3	3	9	13,64%
4	1	4	4,55%
5	7	35	31,82%
TOTAIS:	22	68	100,00%

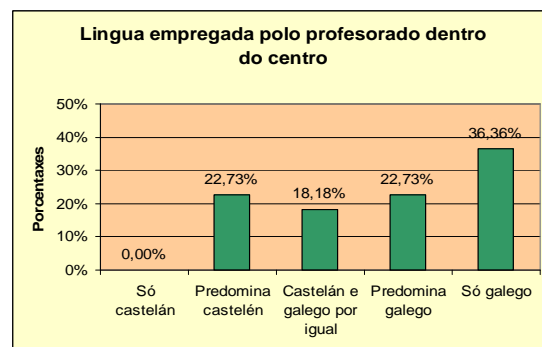
MEDIA:

3,09

6.- *Que lingua empregas habitualmente no centro educativo?*

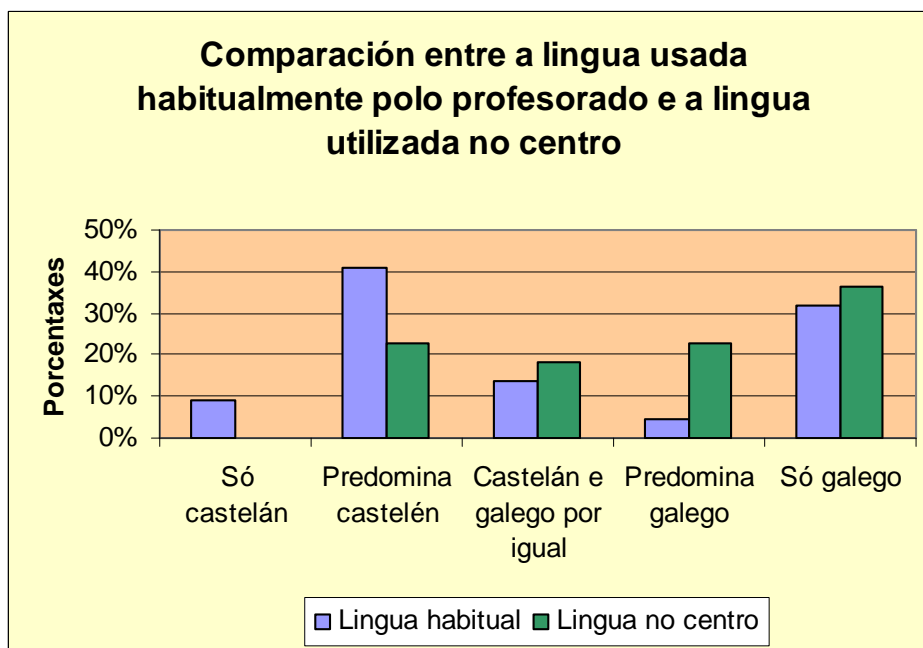
- 1.- Só castelán
- 2.- Predomina castelén
Castelán e galego por igual
- 3.- igual
- 4.- Predomina galego
- 5.- Só galego

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	0	0	0,00%
2	5	10	22,73%
3	4	12	18,18%
4	5	20	22,73%
5	8	40	36,36%
TOTAIS:	22	82	100,00%

MEDIA:

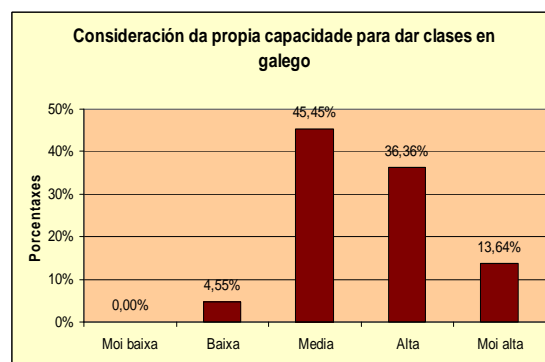
3,73

7.- Consideración sobre a propia capacitación para empregar o galego dentro da aula:

- 1.- Moi baixa
- 2.- Baixa
- 3.- Media
- 4.- Alta
- 5.- Moi alta

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	0	0	0,00%
2	1	2	4,55%
3	10	30	45,45%
4	8	32	36,36%
5	3	15	13,64%
TOTAIS:	22	79	100,00%

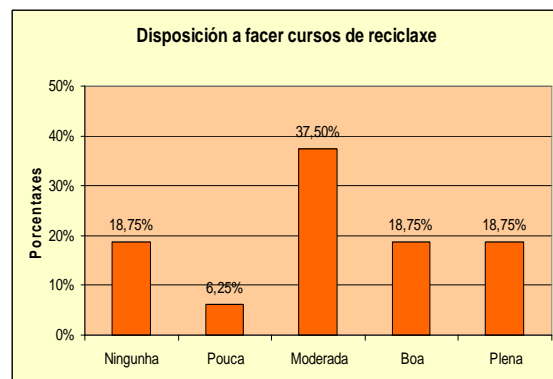
MEDIA:

3,59

8.- Disposición a facer cursos para acadar a capacitación no uso do galego:

- 1.- Ningunha
- 2.- Pouca
- 3.- Moderada
- 4.- Boa
- 5.- Plena

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	3	3	18,75%
2	1	2	6,25%
3	6	18	37,50%
4	3	12	18,75%
5	3	15	18,75%
TOTAIS:	16	50	100,00%

MEDIA:

3,13

9.- Valoración de enunciados diversos.

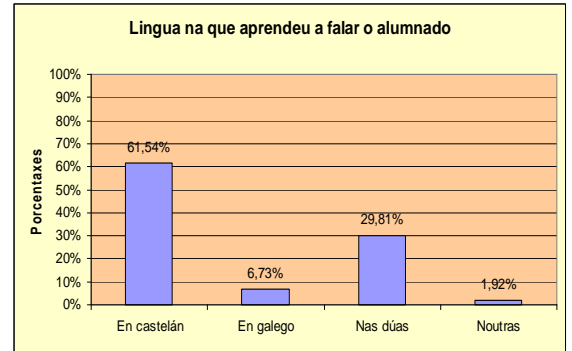
		Respostas					Totais	Branco
		1	2	3	4	5		
Enunciado	1	0	1	4	6	9	20	1
	2	1	0	3	1	16	21	1
	3	0	0	1	2	18	21	1
	4	3	2	2	5	9	21	1
	5	2	1	2	6	10	21	1
	6	1	0	2	2	14	19	1
	7	1	2	1	5	14	23	

ENQUISA ALUMNADO

8.- En que lingua aprendiches a falar?

- 1.- En castelán
- 2.- En galego
- 3.- Nas dúas
- 4.- Noutras

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	128	128	61,54%
2	14	28	6,73%
3	62	186	29,81%
4	4	16	1,92%
TOTAIS:	208	358	100,00%

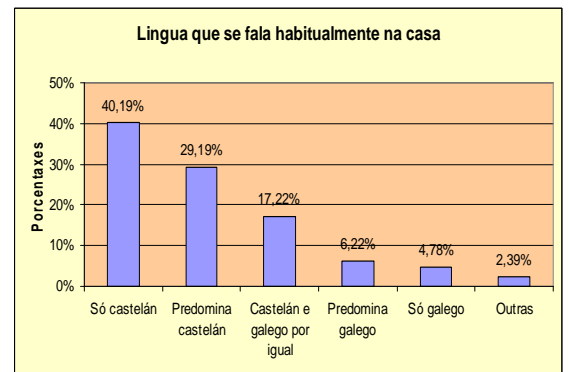
MEDIA:

1,72

9.- Que lingua se fala habitualmente na túa casa?

- 1.- Só castelán
- 2.- Predomina castelán
- 3.- Castelán e galego por igual
- 4.- Predomina galego
- 5.- Só galego
- 6.- Outras

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	84	84	40,19%
2	61	122	29,19%
3	36	108	17,22%
4	13	52	6,22%
5	10	50	4,78%
6	5	30	2,39%
TOTAIS:	209	446	100,00%

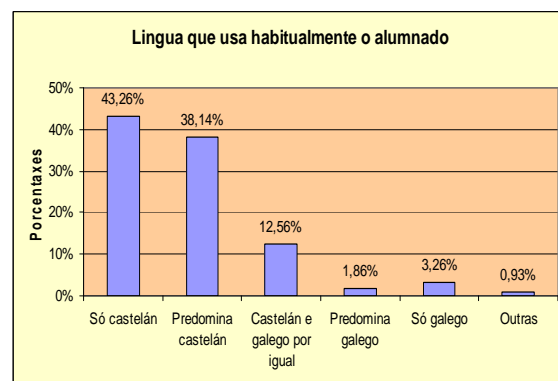
MEDIA:

2,13

10.- Que lingua usas habitualmente?

- 1.- Só castelán
- 2.- Predomina castelán
- 3.- Castelán e galego por igual
- 4.- Predomina galego
- 5.- Só galego
- 6.- Outras

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	93	93	43,26%
2	82	164	38,14%
3	27	81	12,56%
4	4	16	1,86%
5	7	35	3,26%
6	2	12	0,93%
TOTAIS:	215	401	100,00%

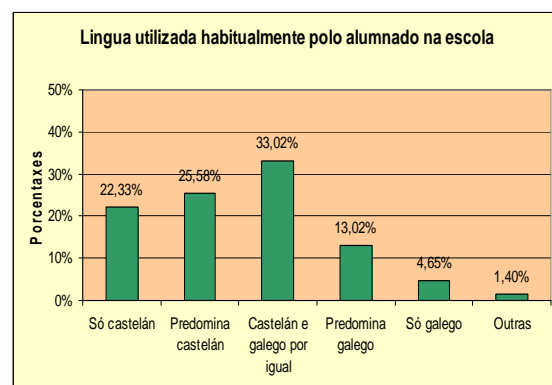
MEDIA:

1,87

11.- Que lingua usas habitualmente na escola?

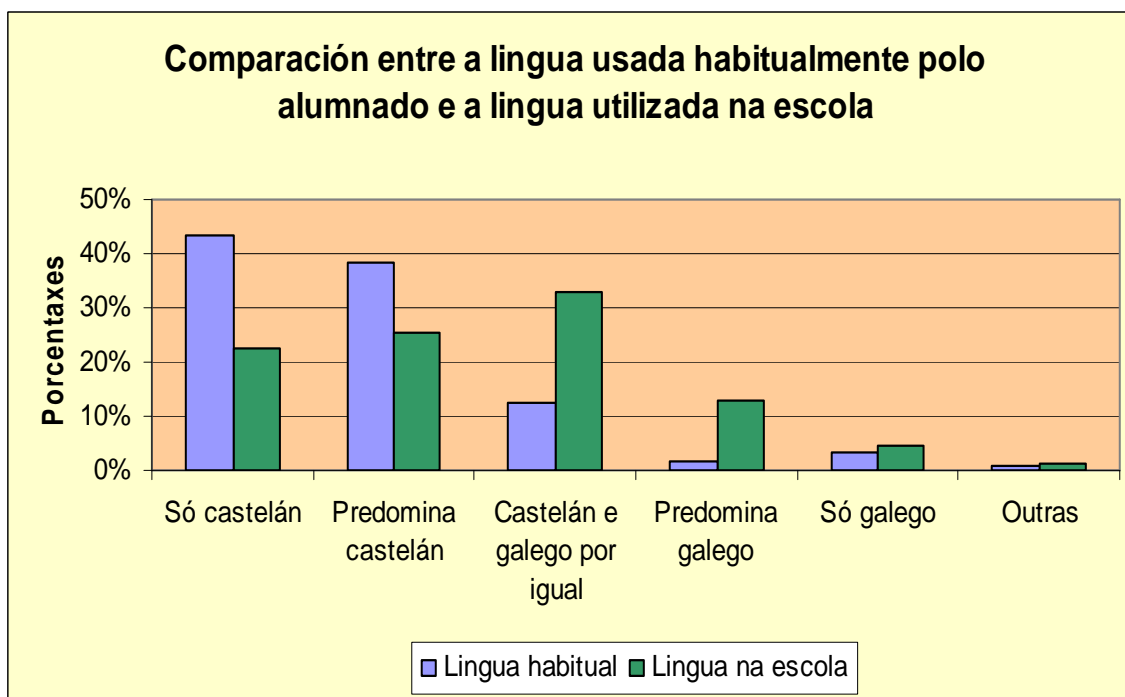
- 1.- Só castelán
- 2.- Predomina castelán
Castelán e galego por igual
- 3.- igual
- 4.- Predomina galego
- 5.- Só galego
- 6.- Outras

Valores	nº de respostas	Puntos	Porcentaxe
1	48	48	22,33%
2	55	110	25,58%
3	71	213	33,02%
4	28	112	13,02%
5	10	50	4,65%
6	3	18	1,40%
TOTAIS:	215	551	100,00%

MEDIA:

2,56

12.- Valoración de enunciados diversos.

		Respostas					Totais
		1	2	3	4	5	
Enunciado	1	80	27	36	7	13	163
	2	22	18	43	34	45	162
	3	11	11	29	36	76	163
	4	68	27	41	16	15	167
	5	40	22	32	21	50	165
	6	19	15	40	36	55	165
	7	50	11	30	12	64	167

SÍNTESE SOBRE AS ENQUISAS

PROFESORADO

Se observamos a gráfica correspondente á pregunta nº5 (que lingua empregas habitualmente?) vemos como unha porcentaxe elevada utiliza o castelán (40,91% + 9,09%) como lingua habitual fóra do instituto. Pero se comparamos estes resultados coa pregunta nº 6 (que lingua empregas habitualmente no instituto?) entón os resultados da enquisa cambian, xa que unha ampla maioría (22,73% + 36,36%) utilizan o galego como forma de comunicación co alumnado e co profesorado. Isto indícanos que a maior parte dos profesores/as teñen unha actitude positiva cara á nosa lingua e preocúpanse por empregala. Tamén nos leva a preguntarnos polo motivo deste dobre uso e fainos pensar na posibilidade de concienciar ao profesorado para que asuma o galego como lingua preferente.

Por outra banda, nas respostas á pregunta nº 7 (consideración sobre a propia capacidade para empregar o galego dentro da aula) o profesorado considérase medianamente capaz de usar a lingua no ámbito docente (45,45%), aínda que tamén unha porcentaxe alta afirma estar bastante capacitado (36,36% + 13,64%). Se comparamos esta cuestión coa nº 8 (disposición a recibir cursos para mellorar no emprego da lingua) vemos que non chega nin á metade (18,75% +18,75%) a actitude positiva cara ós cursos de formación. Deberíamos preguntarnos porqué, aínda que un posible motivo pode estar na resposta á pregunta anterior na cal predominaba o profesorado que se consideraba capacitado para usar a lingua galega.

ALUMNADO

Ao analizar os datos obtidos nas enquisas realizadas ao alumnado extraemos os seguintes **resultados**:

Con relación á pregunta nº 8 (en que lingua aprendiches a falar?) e nº 9 (que lingua se fala na túa casa?) comprobamos que coinciden como respostas maioritarias o emprego do

castelán, sendo moi poucos os que usan de forma predominante o galego, a pesar de que un 29,81% din ter aprendido a falar nas dúas linguas oficiais.

Igualmente, cando se lles pregunta pola lingua utilizada habitualmente, na cuestión nº 10, o emprego do castelán é maioritario (43,26% + 38,14%). Esta tendencia mantense na pregunta nº 11 (que lingua usas habitualmente na escola?) pois, malia a que a porcentaxe descende no uso do castelán, está moi preto do 50% (22,33% + 25,56%). Isto indica como, aínda que os profesores utilizan o galego como lingua vehicular, o alumnado non se involucra no seu emprego xa que unicamente un 13,02% + 4,65% admiten utilizar o galego habitualmente no instituto.

Con respecto á última pregunta, a nº 12 (valoración de enunciados diversos) vemos respostas que parecen corresponderse con estereotipos, pois mentres unha maioría está de acordo con que o uso de dúas linguas enriquece á persoa e que as sociais ou as matemáticas poden estudarse en galego, non obstante só trece alumnos consideran que os videoxogos poden utilizar o galego. Tamén atopamos respostas contraditorias, pois mentres no enunciado nº 3 (a adquisición de dúas linguas enriquece) a maioría do alumnado está de acordo; no enunciado nº 7 (a xente que fala castelán é máis intelixente) 50 alumnos/as estan de acordo con esta afirmación.

Pensamos que a pregunta nº 12 non está ben formulada o que provoca erros nalgunhas das súas respostas.

A **conclusión** que tiramos disto é que nos movemos nun contorno castelán falante ao que lle custa abandonar o emprego desta lingua, o cal non favorece o labor do profesorado nas aulas. Debemos buscar as estratexias necesarias para conseguir que, cando menos, o alumnado utilice ambas linguas por igual. Tamén queremos destacar que o alumnado non ten unha actitude moi positiva ante a nosa lingua, como se desprende das respostas á pregunta nº 12 e como comprobamos nós todos os días nas aulas.